

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

¹ Shíi Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidíi lá'íi Jesus Christ binal'a'á nshlíni k'e'eshchii; díinko bighá shides'a', nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yitahaslaahíi bi'odla' nldzil doleelgo lá'íi dayúwehégo da'anii ágot'eehíi yídaagolsjìh doleelgo, ái bee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'ego alne';

² Ái bee dahazhì' ihí'naahíi yiká daadéz'ij, ái Bik'ehgo'ihí'nañ, doo lé'ìlchóhi da, yee nohwá ngon'áá lèk'e, ni'godsán doo hwahá nnit'aa dadá';

³ Áik'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíi yee ch'í'nah ágólaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiníiíi yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'áa;

⁴ Titus bich'ì' k'e'eshchii, nohwi'odla' dała'áhíi bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa lá'íi nohweBik'ehñ Jesus Christ Hasdánohwiníiíi bilgoch'oba'íi lá'íi bits'á'dí' aatét'íi lá'íi ìlch'ì'gont'ééhíi bee nich'ì' goz'áa le'.

⁵ Díi bighá Crete golzeegee nniniíi ni', dawahá doo ìlch'ì'hilzaa dahíi ìlch'ì'nle'go, kìh nagoznílii dawago ínashood yá nazij doleelíi hahiníií, ánikdishnii n'íi k'ehgo:

⁶ Ái nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlij doo, bi'aa dała'áhi, bichagháshé da'odlaágo, nchq'íi dagohíi doo daadits'ag dahíi doo daabildi'nii dahi zhá hahiníií.

7 Ínashood yinádéz'iiníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nań yána'iziidíí nliigo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí, doo dabízhá bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idlaą dahíí, doo dagoshch'ı' bágochııh dahíí, bestso doo yidáhzhı' at'éé dahíí nliı le';

8 Bahasta' nakahíí bıł nzhooníí, nnee daanł'ééhíí bıł nzhooníí, biini' golínií, dábik'ehyú at'ééhíí, godnłsíníí, dabíí ádaagodzaaníí nliı le';

9 Bıł ch'ígót'áą n'íí k'ehgo yati' ba'olnıihíí nıdzilgo yota' le', áık'ehgo da'anıi ıłch'ígót'aahíí bee nnee yidag yakti' doleel, ła'íí yits'á'zhı' ádaat'eehíí da'anıi ıłch'ígót'aahíí yıł ch'ı'nah ágole' doleel.

10 Nnee łani yati' yıł nakaihi, yati' da'íliné ła'íí k'izé'idıłteehíí yee yádaakti', circumcise ádaanohwi'dolne', daanohwiłnıihíí itisgo:

11 Nnee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dılne'go dábik'eh; áı nneehíí doo bee ıłch'ígót'aah bıgonedzaą dahíí bestso hádaat'ııhíí bigha yee ıłch'ıdaago'aahgo nnee bichagháshé bıłgo yıł nadaagodesgeed.

12 Ła' itah nłni, yunáasyú ágone'íí báyo'iiníí gánıí, Cretedı' daagolıni dábik'ehn léda'ıłchóhi, dzıłká'yú daagolıni bégódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bıł daagoyéé'go daadichiníí daanliı, nıi.

13 Díı yaa nagolnı'íı da'anıi. Áık'ehgo bıł daadntéh, da'anıi ıłch'ígót'aahíí zhá daayodlaą doleelhıí bigha;

14 Jews daanlıni yati' daazhógo ádaagole'íı, ła'íı nnee da'anıi ágot'eehíí yits'á'yúgo ádaat'eehíí yendaagos'aaníı doo daidits'ag da doleelhıí bigha bıł daadntéh.

15 Nnee biini' daanzhooníi nkt'éégo ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees: áídá' daanchq'íi ła'íi doo da'odląą dahíi nchq'go ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees; biini' daachqoqdo nt'é nkt'éégo at'éé dagohíi nchq'go at'éé doo yídaagołsı da daasilıı.

16 Bik'ehgo'ihı'nań bídaagonlzi daanıi ndi ánadaat'ııhıi bee doo hádaat'ıı dago bıgózı, bik'edaach'ınııh, ła'íi doo da'dits'ag da, ła'íi nkt'éégo ánadaat'ııhıi dawa doo yik'eh shijeed da.

2

1 Áídá' nihíi, dawahá da'anıigo ıłch'ıgót'aahıi bikısk'eh ıłch'ıgon'áah:

2 Nnee bádaayárhıi gádaabıłnıı, Nohwiini' daagolıı le', daanohwich'idnłsı le', ıdaa daagonohdzaą le', nohwi'odlą', ła'íi nohwi'ıjıóónıi, ła'íi nohwıni' k'eh ádaanołsinıi bee nłdzılgo nasoziı le'.

3 Isdzáné bádaayárhıi gádaabıłnıı, Nohwıi áldó' nt'é ánadaat'ııhıi bee Bik'ehgo'ihı'nań daadinolıı le', doo ch'ınıi daanıihıi daanohıı da le', idląahıi doo bik'e isnáh daanohıı da le', nzhoonıi zhá bee ıłch'ıdaagonoh'aah le';

4 Isdzáné ánıi nakaiyehıi biini' daagolııgo bıka' ła'íi bıchagháshé bıł daanzhoqo yıł ch'ıdaagonoh'aah le',

5 Daagoyáągo, biini' ła'íi ánadaat'ııhıi daanzhoqo, gowa zhá yaa daabiini'go, bıka'ıi daidits'ago, Bik'ehgo'ihı'nań bıyati' doo nchq'go baa yati' da doleełhıi bıghą, áı dawa yıł ch'ıdaagonoh'aah, daabıłnıı.

6 Nnee ánıi nakaiyehıi áldó', Nohwiini' daagolıı le', daabıłnıı.

7 Dawahá bee n̄t'éēgo ánách'ot'ij̄hí bikísk'eh ch'ogaakí bee ch'í'nah ádinl̄z̄i le': da'áigee iłch'ígón'áah, gonyáágo ła'íi da'an̄ii án̄niigo,

8 Yati' dábik'ehíi doo bee naa dahgosit'aa dahíi bee yán̄lti'; hadín yits'á'zh̄i' at'ééhíi yik'e ídaayándz̄i doo, doo hagot'éēgo nch̄o'íi yee naa yałti' dahíi bigh̄a.

9 Na'iziidíi daanoh̄łni, nohwinant'a' daadohts'ag le', ła'íi dawahá ádaah̄le'gee nohwinant'a' bił dábik'ehyú ánádaah̄t'ij̄l le', daabiłn̄ni; doo nohwinant'a' t'ąazh̄i' bich'į' yánádaakti'go da;

10 Doo da'noh'ij̄h da, dawahá bee nohwaa daach'oh̄íhíi ch'í'nah ádaanołs̄j; dawahá bee Bik'ehgo'ih̄i'nań Hasdánohwińiikíi baa iłch'ígót'aahíi nzh̄oq̄go nohwik'izh̄i' hit'ij̄i doleeh̄i bigh̄a, daabiłn̄ni.

11 Bik'ehgo'ih̄i'nań biłgoch'oba'íi bee n̄nee dawa hasdákáh doleel̄go bich'į' ch'í'nah alzaa.

12 Ái Bik'ehgo'ih̄i'nań doo bikísk'eh ih̄i'naa dahíi ła'íi ni'goszán biká' dawahá nch̄o'íi hádaahiit'iiníi yó'odaant'aahgo bee nohwił ch'ígót'aah, ła'íi díi ni'goszán biká'gee daagondzaągo, dábik'ehyú ádaant'eego, ła'íi Bik'ehgo'ih̄i'nań bikísk'eh daahii'naa doleel̄go nohwił ch'ígót'aah;

13 Bik'ehgo'ih̄i'nań ízisgo at'éhi ła'íi Jesus Christ Hasdánohwińiikíi bits'á'idindláádgo ch'í'nah hileehíi bikádaadéet'ij̄i, ái ndaahóndliigo nohwiyaagozh̄oq̄;

14 Áń bidikíi bee nanánohwesniigo nch̄o'íi dawa bits'á'dí' hanánohwihes'n̄ilhíi bigh̄a Jesus nohwá n'ádeltij̄i, ła'íi bíyéé daahiidleehgo nasdziid n̄t'éēhíi bich'į' dahdaanld̄oq̄ doleel̄go

nohwinchọ́'í da'ádìhgo ádaanohwiléhíí bighą ąldó' nohwá n'ádeltìjì.

¹⁵ Díí bee bił nadaagolnì', bidag yáńłti', dawahá bee nik'ehgo bił daadntéh. Nnee doo ła' hayaa ánóle' hela'.

3

¹ Binant'a' ła'íí daabik'ehíí da'ádaanìiyú ádaat'eego yínadaalñiihgo ádaankśí, binadaant'a' daadits'ago, ła'íí nkt'éégo ánadaat'įłhíí dawa dagoshch'į' ádaile'go,

² Doo hadín nchọ'go yaa yádaakti'go da, doo ilch'į' hadaashkeego da, áídá' nzhọqgo ádaat'eego, ła'íí nnee dawa bich'į' nkt'éégo ádaat'eego yínadaalñiihgo ádaankśí.

³ Néé ąldó' doo daagondzaą da ni', doo daadi-hiits'ag da ni', nohwich'į' na'deshch'a' ni', nchọ'íí biká hágot'iiníí ła'íí gonedliiníí iltah at'ééhíí bik'eh isnáh daandlįj ni', iyodaandzigo daahii'naa ni', ła' bíyééhíí ídáhadaat'įj ni', nnee bik'edaan'ñiih ni' ła'íí ilk'edaadin'ñiih ni'.

⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiniiłhíí nnee yaa ch'oba'íí ła'íí bił daanzhooníí ch'í'nah silįjídá',

⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwinil, doo nkt'éégo ánadaahiit'įłhíí bighą da, áídá' nohwinchọ́'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlįj, ła'íí Holy Spirit ánídégo ánadaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań hasdánohwinil;

⁶ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ Hasdánohwiniiłhíí biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'ąą;

7 Áík'ehgo bilgoch'oba'íí bee dávik'ehyú ádaanoht'ee nohwihñiidgo, dahazhì' ihi'naahíí bee daahin'naa doleełíí ndaahóndlii.

8 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, díí ádishñiihíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'íí, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daayosdlaądíí nkt'éégo ánádaat'ííhíí dayúweh ye'ánádaat'íí doleeł. Áí nkt'éé ła'íí nnee bá nzhqo.

9 Doo daagoyáą dago ła'ha'dit'áhíí, hadaakishchiinií baa na'goni'íí, ła' nadaagonlkaadíí, ła'íí begoz'ąąhíí bighą hadaashkeego ła'ha'dit'áhíí doo baa nanńáá da; áí doo ílł da, doo nt'é bee alnéh da.

10 Nnee dabíí hát'ííyú odlaaníí nakidn bich'ì' yásínti'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah;

11 Nnee ágát'ééhíí da'anii ágot'eehíí yits'ą'zhì' dahiyaago, doo bik'ehyú at'éé dago, dabíí idángot'áni at'éé bígonksí.

12 Ártemas dagohíí Tíkikas nich'ì' de'á'dá' dáhadnlñihgo Nicópolisyú shaa nńáh: akú shehaigo ngoni'áą.

13 Zénas, begoz'áni nkt'éégo yígólsini, ła'íí Apółlos bilgo dahdi'aashyú bich'onñihgo doo nt'é yídih daanlį da le'.

14 Bił ínashood daandliinií nkt'éégo nada'iziidgo yídaago'aa le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'naa, ła'íí dawahá yídih daanliinií yich'odaanii doleeł.

15 Nnee bił nahashtááníí dawa, Gozhóó, daanilñii. Bił da'la' da'ohiidlaągo bił daanjooníí, Gozhóó, shá bilññii. Daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee nohwich'ì' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049